

NECESSITA MILLORAR

Save the Children

ANEXO
COMUNITAT
VALENCIANA

Per un sistema educatiu que no
deixe ningú arrere

Nota metodològica

Per a elaborar els annexos monogràfics de cada comunitat autònoma s'ha disposat del suport d'Abay Analistas i s'ha optat per la combinació de diverses aproximacions metodològiques. En primer lloc, s'ha dut a terme un seguit d'**entrevistes en profunditat** amb una selecció de persones expertes i de federacions autonòmiques i provincials de pares i mares que han contribuït a delimitar els aspectes clau que cal analitzar en cada un dels principis esmentats.

La informació obtinguda amb les entrevistes s'ha complementat amb **fonts estadístiques i bibliogràfiques oficials** (tant a escala nacional com autonòmica), **amb estudis i articles especialitzats** en les matèries objecte d'anàlisi i **amb altres tipus d'informació**, fonamentalment, articles de premsa.

Posteriorment, **s'ha sistematitzat tota la informació obtinguda i s'han valorat els resultats**, els quals han donat lloc a una sèrie de recomanacions per a l'acció política.

Foto portada:
Alba Lajarín

Gràfics:
Germán Gullón (VALBHY)

Art i maquetació:
Ricardo Gómez

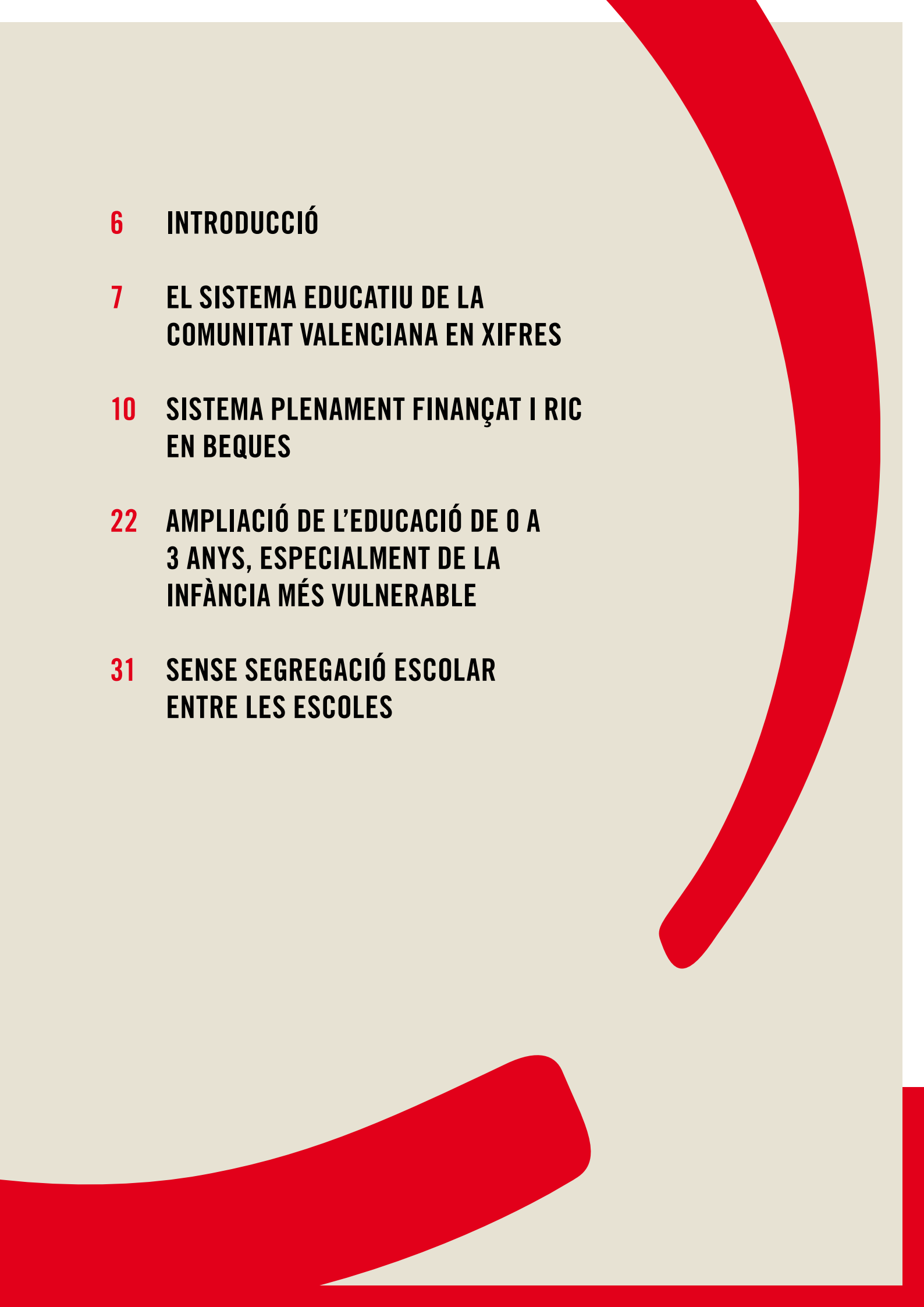
SETEMBRE 2016

Edita:
Save the Children España

Save the Children proposa, a l'informe "Necessita millorar. Per un sistema educatiu que no deixe ningú arrere", nou principis que haurien de regir qualsevol política educativa per a reduir, des de l'equitat, el fracàs escolar i l'abandó educatiu prematur (AEP). Este annex analitza com tres d'eixos principis s'apliquen al sistema educatiu de la Comunitat Valenciana: **finançament ple i beques, ampliació de l'educació de 0 a 3 anys, especialment per a la infància més vulnerable, i absència de segregació escolar entre escoles.**

ÍNDEX

-
- 6** INTRODUCCIÓ
 - 7** EL SISTEMA EDUCATIU DE LA COMUNITAT VALENCIANA EN XIFRES
 - 10** SISTEMA PLENAMENT FINANÇAT I RIC EN BEQUES
 - 22** AMPLIACIÓ DE L'EDUCACIÓ DE 0 A 3 ANYS, ESPECIALMENT DE LA INFÀNCIA MÉS VULNERABLE
 - 31** SENSE SEGREGACIÓ ESCOLAR ENTRE LES ESCOLES

INTRODUCCIÓ

Les raons que situen un xiquet o xiqueta en risc de fracàs escolar són diverses i complexes, però encara hi juguen un paper central dimensions socioeconòmiques i d'exclusió: els i les estudiants més pobres tenen una probabilitat tres vegades més alta que la resta de quedar-se arrere.

Save the Children, a l'informe "Necessita millorar. Per un sistema educatiu que no deixe ningú arrere", identifica nou principis,¹ acompanyats de recomanacions per a l'acció política a diferents nivells, que s'haurien de complir per a aconseguir un sistema equitatiu en què les desigualtats d'origen no marquen el resultat dels infants.

Este annex a l'informe analitza l'equitat del sistema educatiu de la Comunitat Valenciana i fins a quin punt es complixen els tres principis següents:

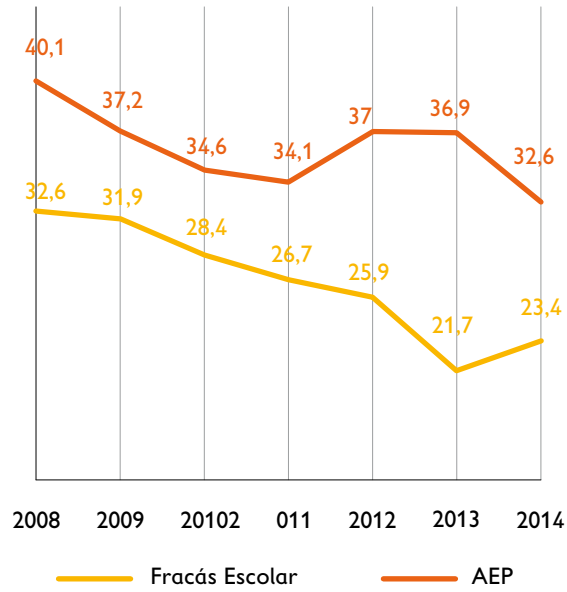
- 1. Sistema plenament finançat i ric en beques**
- 2. Ampliació de l'educació de 0 a 3 anys, especialment per a la infància més vulnerable**
- 3. Sense segregació escolar entre escoles**

¹ Els nou principis són: 1) sistema plenament finançat i ric en beques; 2) professorat de qualitat i suficient per a treballar en entorns vulnerables; 3) ampliació de l'educació de 0 a 3 anys, especialment per a la infància més vulnerable; 4) accés a activitats extraescolars de qualitat per a la infància en situació de pobresa; 5) sense segregació escolar, ni entre escoles ni dins de les aules; 6) sense estratificació escolar en grups o itineraris de valor desigual; 7) reconeixement de la diversitat com a valor; 8) educació postobligatòria en formació professional de qualitat; i 9) segones oportunitats de qualitat disponibles per als que hi volen tornar.

EL SISTEMA EDUCATIU DE LA COMUNITAT VALENCIANA EN XIFRES

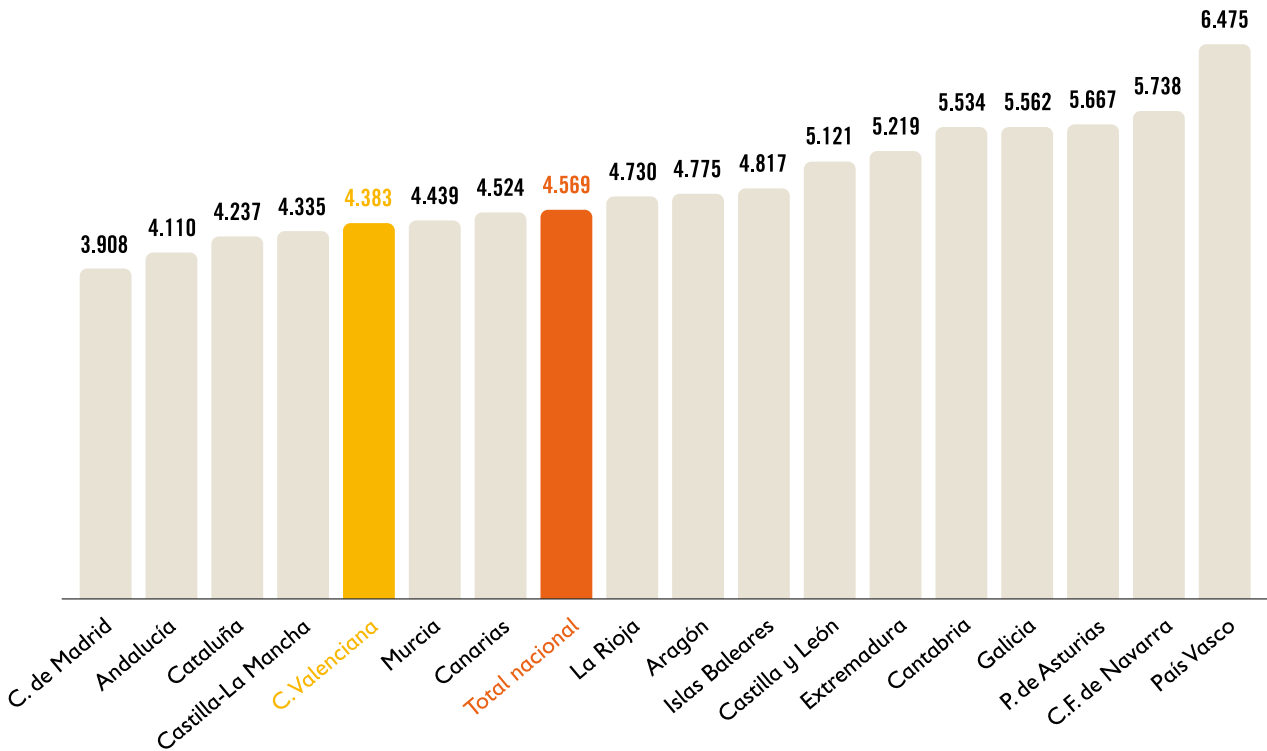
- A la Comunitat Valenciana, des de 2009 hi ha hagut un descens intens i continu de la despesa pública en educació, al mateix temps que ha augmentat de manera sostinguda la despesa mitjana per llar en educació.
 - Entre els anys 2007 i 2012, la inversió pública per alumne/a en educació a la Comunitat Valenciana es va reduir en 930 euros.
 - De 2009 a 2014, la despesa de les famílies va pujar un 39,8%.
- Tres de cada deu estudiants valencians no van acabar l'ESO el 2014. El fracàs escolar preval especialment entre els hòmens.
- Des de 2008, l'abandó primerenc mostra una tendència constant a la baixa i, no obstant això, presenta una taxa més alta que al conjunt de l'Estat, en el 32,6%, amb una gran incidència del perfil socioeconòmic de l'infant.
- Malgrat l'absència de dades PISA per a la Comunitat Valenciana, podem dir que, de la mateixa manera que per al conjunt d'Espanya, és notable l'impacte del nivell d'ingressos sobre el rendiment escolar de l'alumnat. Mentre que, a Espanya, només el 63,6% dels alumnes van arribar a quart de secundària amb l'edat que els corresponia (15 anys), és a dir, que el 36,4% van repetir curs almenys una vegada, el percentatge arriba a quasi el 40% a la Comunitat Valenciana.

Percentatge de fracàs escolar i abandó educatiu prematur a la Comunitat Valenciana

Font: Estadística de l'ensenyament no universitari. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri de Educació, Cultura i Esport. Enquesta de població activa de l'INE

Inversió pública per capita anual en educació no universitària. En euros. 2013

Font: MECD

Si bé el fracàs escolar i l'AEP baixen, no ho fan al mateix ritme entre els infants de menys renda. El pes del factor socioeconòmic ara és més gran. Les desigualtats socials incidixen més en qui es deixa arrere.

A escala estatal, de tots els jòvens que abandonen el sistema educatiu sense cursar educació postobligatòria, aquells que provenen del quintil baix d'ingressos han passat d'un 28% el 2008 a un 36% el 2015.

Un quintil és la cinquena part de la població, ordenada de menor a major según alguna característica; en aquest cas, ingressos. D'aquesta forma, el primer quintil és el 20% dt.'s pobra i el cinquè quintil el 20% dt.'s ric.

Un percentil és una mesura usada para, una vegada ordenats les dades de menor a major, unificar a tots els que aquestán ajusto a un punt concret. Así, el percentil 5 correspon als quals aquestán en el 5% de la població de menys ingressos i el percentil 95% es defineix al 5% dt.'s enriquida.

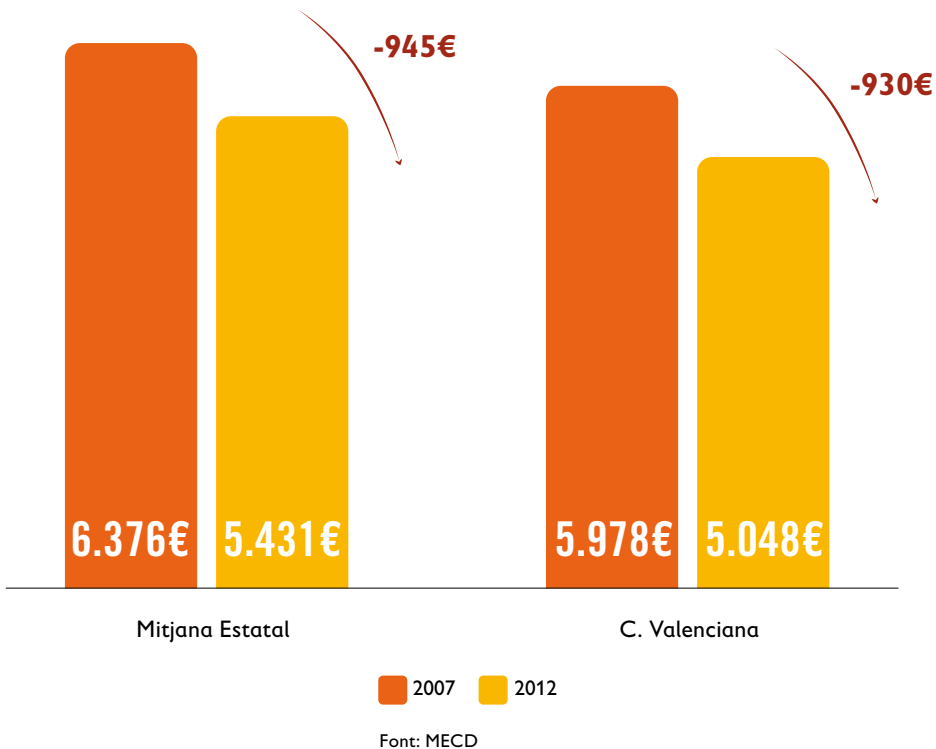
La Comunitat Valenciana invertix en educació per alumne/a menys que la mitjana estatal i de 2009 a 2014 ha augmentat la despesa de les llars en educació en un 39,75%. Si l'educació depén de la capacitat de despesa de les famílies, augmenta la iniquitat.

SISTEMA PLENAMENT FINANÇAT I RIC EN BEQUES

El sistema educatiu espanyol continua estant infrafinançat en relació amb els països del nostre entorn europeu i l'OCDE. La crisi ha accentuat les necessitats de finançament de les famílies, a la vegada que ha reduït la cobertura del sistema de beques i ajudes a l'estudi de manera significativa. Concretament a la Comunitat Valenciana, i segons les dades del MECD, l'any 2013 la despesa pública per a alumnat en ensenyament no universitari del sistema educatiu (en centres públics i concertats) es va situar en 4.383 euros, la cinquena més baixa de totes les comunitats autònomes.

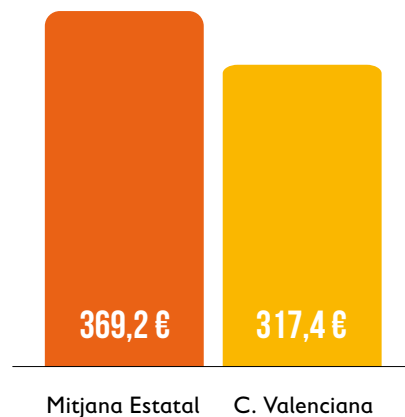
No es pot assolir l'equitat educativa sense els fons adequats i sense els mecanismes redistributius pertinents. La Comunitat Valenciana no només té una inversió per capita menor que la mitjana estatal sinó que, a més, la despesa pública en educació ha experimentat una reducció progressiva durant els últims anys, que es xifra en més de 926 milions d'euros durant el període comprés entre 2009 i 2014.

Evolució de la despesa pública per alumne/a en centres públics a la Comunitat Valenciana

Quan baixa la inversió pública, pugen els diners que dediquen les famílies a educació, de manera que són les famílies amb més ingressos les que poden invertir més en la formació de xiquets i xiquetes. La inversió de les llars ha pujat progressivament a la Comunitat Valenciana, un 39,8% entre 2009 i 2014, i supera àmpliament la mitjana estatal.

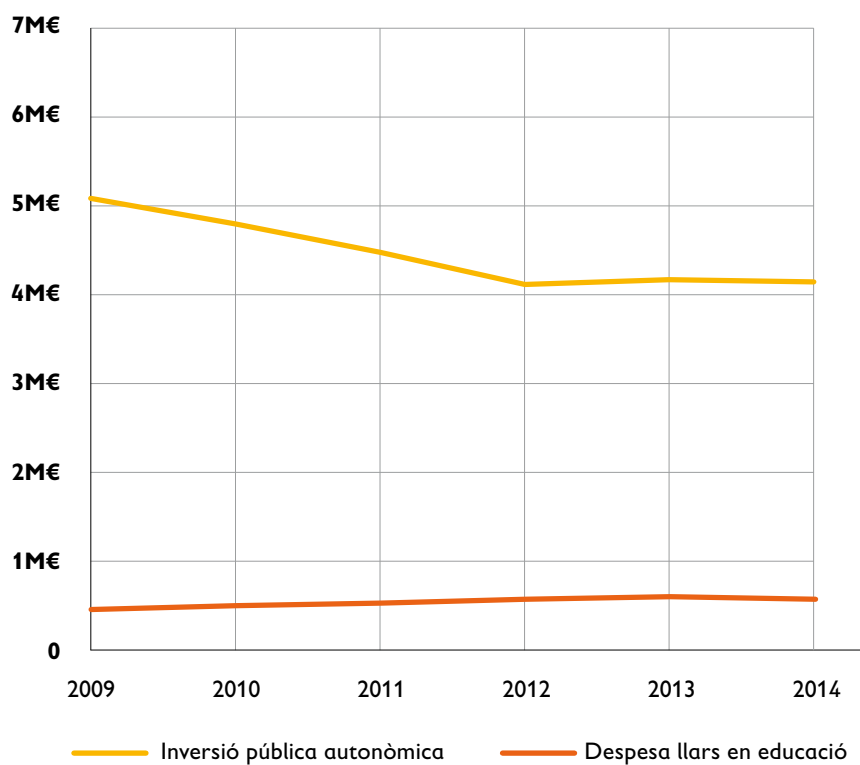
Despesa mitjana per família en educació, en euros. 2015

Font: Enquesta de pressupostos familiars 2015. INE

Así la evolución de les despeses públic i privat a la Comunitat Valenciana ha estat com segueix:

**Despesa autonòmica pública i de les famílies en educació.
Evolució 2009-2014**

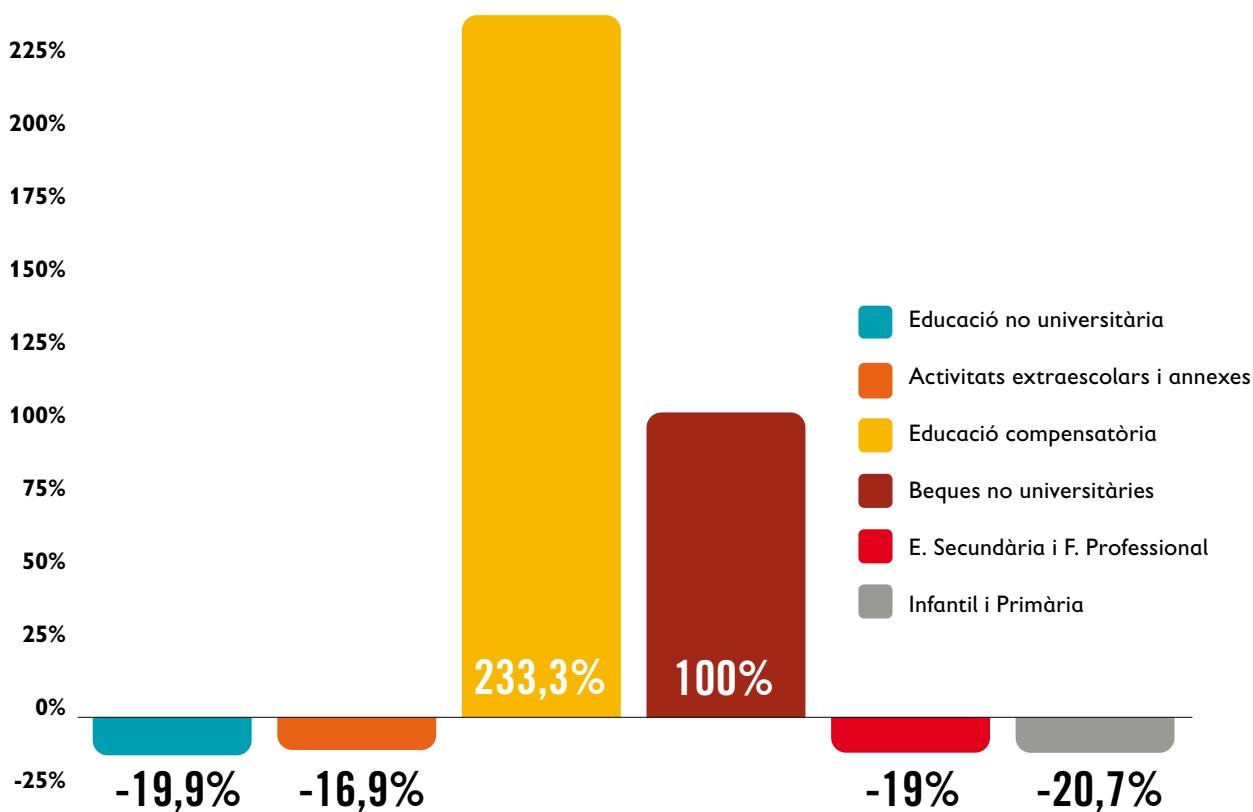
Font: per a la inversió pública autonòmica, el MECD; per a la despesa en educació de les llars, l'INE

La despesa pública ha descendit en un 18,21% i la despesa de les famílies ha augmentat un 39,75%

Tots els conceptes inclosos dins de l'educació no universitària van patir una retallada d'un 19,9% entre 2009 i 2013 (741 milions menys, de manera que es va passar de 3.722 milions a un poc més de 2.981).

D'altra banda, observant l'evolució i l'estructura de la despesa per partides, informades per la mateixa Comunitat al Ministeri, caldria celebrar-ne un augment tant en l'educació compensatòria (3,6 milions) i en les beques (de 0 a 184.000 euros) de 2009 a 2013. No obstant això, ninguna de les quantitats absolutes pareix suficient per al nombre d'alumnes valencians ni per a les necessitats en equitat d'una comunitat autònoma amb unes taxes tan elevades de fracàs escolar i abandonó.

% de variació de la despesa en educació no universitària entre 2009 i 2013

Inversió pública (en milers d'euros) en diferents partides de despesa:

	2009	20013	Diferència 2009-2013	Variació %
EDUCACIÓ NO UNIVERSITÀRIA	3.722.596	2.981.312	-741.284	-19,9
Activitats extraescolars i annexes	20.965	17.425	-3.540	-16,9
Educació compensatòria	1.554	5.179	3.625	233,3
Beques no universitàries	0	184	184	100,0
E. Secundària y F. Professional	1.718.265	1.390.947	-327.318	-19,0
Infantil y Primària	1.514.518	1.200.853	-313.665	-20,7

Font: MECD

Atesa la rellevància de les **activitats extraescolars** en el desenvolupament dels infants i les desigualtats existents en l'accés a estes entre famílies de diferent poder adquisitiu,² seria desitjable també una inversió pública adequada per a garantir un accés igualitari d'aquells xiquets i xiquetes en pitjor situació. No obstant això, al mateix gràfic podem vore com s'ha reduït en un 16,9%, i a este efecte s'han dedicat un poc més de 17 milions d'euros el 2013.

² La diferència d'accés a activitats extraescolars pot arribar fins als 30 punts.

EL SISTEMA DE BEQUES DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Part d'esta despesa pública està destinada a diferents programes de beques. Als centres escolars de la Comunitat Valenciana podem distingir entre beques per a llibres, beques menjador, ajudes individualitzades al transport, beques per al batxillerat i la formació professional, així com ajudes per a les activitats extraescolars. Per a totes estes, i segons el gràfic abans descrit, només es disposa de 184.000 euros el 2013 (un 100% més respecte a 2009).

En relació amb la **gratuitat de llibres de text i material escolar**, a la Comunitat Valenciana, des del curs 2015/2016, hi ha el programa "Xarxa llibres" dirigit a l'alumnat d'educació especial, primària, secundària i formació professional bàsica matriculat en centres educatius públics i privats concertats de la Comunitat Valenciana,³ un programa d'ajudes per a llibres de text (impresos i digitals susceptibles de ser reutilitzats) i per al material curricular destinat a ser utilitzat per l'alumnat. La gestió dels pagaments d'estes ajudes es canalitza mitjançant els ajuntaments, i s'establixen les màximes en 200 euros per a rebre en dos moments:

- Fins als primers 100 euros, es reben quan s'aporte el justificant de compra a l'ajuntament.
- Fins als 100 euros restants, es fan efectius quan es tornen els llibres de text en bon estat en acabar el curs 2015-2016.

En la segona fase d'este programa, corresponent al període 2016/2017, s'han convocat subvencions per als centres per a la reposició del material⁴ mitjançant l'Orde 26/2016, de 13 de juny, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula el programa de reutilització, reposició i renovació de llibres de text i material curricular, a través de la creació i la posada en funcionament de bancs de llibres de text i material curricular als centres públics i privats concertats de la Comunitat Valenciana. En esta Orde es determinen les bases reguladores de les subvencions destinades a centres docents privats concertats i a centres docents de titularitat de corporacions locals.

Segons la mateixa Orde, l'objectiu d'esta "Xarxa de llibres" és la creació d'un banc de llibres i material escolar que garantisca la plena gratuïtat dels llibres de text per a l'alumnat d'educació primària, educació secundària obligatòria i formació professional bàsica.

³ <http://www.ceice.gva.es/xarxallibres>

⁴ <http://www.ceice.gva.es/web/centros-docentes/ayudas/subvenciones/libros-de-texto>

No obstant això, segons la informació obtinguda en les entrevistes efectuades, el procés burocràtic per a percebre les ajudes va ser molt complicat i, a més, va obligar les famílies a avançar-ne el pagament. En qualsevol cas, s'assenyala que, una vegada posat en marxa, el sistema de banc de llibres mitjançant préstec gratuït pareix una opció adequada per a garantir l'accés a llibres i material escolar per part de l'alumnat.

D'altra banda, és important remarcar que en les entrevistes també s'assenyala que l'adscripció a la "Xarxa de llibres" dels centres concertats és voluntària, per la qual cosa hi pot haver menors que no s'estan beneficiant d'este sistema.

En segon lloc, en relació amb el **menjador escolar**,⁵ l'aprovació recent de la Resolució, de 27 de juliol de 2016, del conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es convoca la concessió d'ajudes de menjador escolar als centres educatius no universitaris públics i privats concertats per al curs escolar 2016-2017, estableix el preu màxim del menú escolar diari durant eixe curs, el qual no pot ser superior a 4,25 euros als centres docents de titularitat de la Generalitat. Així mateix, preveu les ajudes diàries següents per a l'alumnat beneficiari:

- Per a educació infantil, educació primària i ESO, fins a 4,25 €
- Per a educació especial, fins a 5,44 €
- Per a escola-llar, fins a 12,25 €

I en són beneficiaris/àries directes:

- L'alumnat d'educació primària o d'educació secundària obligatòria que siga beneficiari de transport escolar col·lectiu i l'utilitze habitualment o que faça servir l'ajuda individual de transport, en els dos casos per residir a un municipi diferent d'aquell on es trobe el centre educatiu en què estiga escolaritzat.
- L'alumnat escolaritzat en centres específics d'educació especial de titularitat de la Generalitat o en aules específiques d'educació especial en centres ordinaris de titularitat de la Generalitat, privats concertats o de titularitat pública diferent de la Generalitat.
- L'alumnat que estiga en situació d'acolliment familiar o residencial, i també els fills o filles de famílies acollidores.
- Els fills i filles de víctimes de violència de gènere.
- Les víctimes del terrorisme.

5 http://www.docv.gva.es/datos/2016/07/29/pdf/2016_6159.pdf

- L'alumnat al qual es concedisca l'ajuda amb caràcter assistencial d'acord amb el barem previst en l'Orde, en consideració a les circumstàncies socioeconòmiques concurrents, i sempre que no superen els llindars de renda establits:
 - Famílies de dos membres: 24.089 €
 - Famílies de tres membres: 32.697 €
 - Famílies de quatre membres: 38.831 €
 - Famílies de cinc membres: 43.402 €
 - Famílies de sis membres: 46.853 €
 - Famílies de set membres: 50.267 €
 - Famílies de huit membres: 53.665 €
 - A partir del huité membre s'afegiran 3.391 euros a la renda de la unitat familiar per cada nou membre computable.

En este sentit, cal esmentar que, encara que no s'ha pogut trobar informació sobre el nombre de beneficiaris/àries de les ajudes de menjador, en les entrevistes realitzades s'assenyala que el curs passat 2015/2016 una part significativa de l'alumnat amb problemes econòmics no va percebre eixes ajudes. D'acord amb les dades del MECD sobre beques i ajudes, el curs 2013/2014 es va proporcionar un **total de 81.129 beques o ajudes** en concepte de menjador.⁶

⁶ En este sentit, és important assenyalar que, segons les dades que oferix Save the Children, a la Comunitat Valenciana **289.816 xiquets** i xiquetes vivien en llars amb uns ingressos per davall del llindar de pobresa el 2014. Estos infants viuen en llars amb una renda inferior al 60% de la renda mitjana.

Nombre de beques i ajudes en ensenyament obligatori, educació infantil i educació especial per nivell d'administració educativa finançador i tipus de beca/ajuda. Curs 2013/2014. Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MECD

	Menjador	Idioma extranger	Necesitats educatives especials
Comunitat Valenciana	81.129	290	10.448
Alacant	34.122	84	5.125
Castelló	8.648	28	1.227
València	38.359	178	4.096

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades del MECD

D'altra banda, en relació amb el **servici de transport escolar**, la Resolució, de 27 de juliol de 2016, del director general de Centres i Personal Docent estableix les condicions per a ser usuari/ària del servei de transport escolar col·lectiu per al curs 2016-2017,⁷ i estableix que es podrà beneficiar de les ajudes:

- a) L'alumnat de segon cicle d'educació infantil, educació primària i educació secundària obligatòria quan haja sigut escolaritzat en un centre d'un municipi diferent del de la seua residència perquè en este no hi ha oferta educativa.
- b) L'alumnat escolaritzat en centres o aules específiques d'educació especial.
- c) L'alumnat d'educació infantil de segon cicle, educació primària i educació secundària obligatòria el domicili habitual del qual, degudament acreditat, estiga a una distància igual o superior a 3 km del centre educatiu on estiga escolaritzat, seguint la trajectòria de menys distància accessible i segura.

La Resolució, de 27 de juliol de 2016, del conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport convoca les ajudes individuals per al servei de transport escolar per al curs 2016/2017 per a l'alumnat escolaritzat en educació infantil de segon cicle, educació primària o educació secundària obligatòria, en centres públics dependents de la Generalitat,⁸ i estableix els imports següents per a l'alumnat general i per al d'educació especial (taula 2 i taula 3).

⁷ http://www.docv.gva.es/datos/2016/07/29/pdf/2016_6179.pdf

⁸ http://www.docv.gva.es/datos/2016/07/29/pdf/2016_6161.pdf

Import màxim per curs acadèmic de les ajudes individuals de transport segons la distància

Distància	Import màxim per curs
Menys 6 km	340,02 €
Més de 6 i fins 10 km	464,69 €
Més de 10 i fins 15 km	597,00 €
Més de 15 i fins 20 km	730,37 €
Més de 20 km	797,07 €

Font. Resolució, de 27 de juliol de 2016, del conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

Import màxim per curs acadèmic de les ajudes individuals de transport segons la distància per a l'alumnat d'educació especial

Distància	Import màxim per curs
Menys 6 km	680,03 €
Més de 6 i fins 10 km	929,37 €
Més de 10 i fins 15 km	1.194,00 €
Més de 15 i fins 20 km	1.460,73 €
Més de 20 km	1.594,14 €

Font. Resolució, de 27 de juliol de 2016, del conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

Segons assenyalava la Resolució esmentada, la concessió d'ajudes es farà en règim de concurrència i es prorratejarà entre els beneficiaris de la subvenció l'import global màxim destinat a estes. En este sentit, segons la informació recollida per diversos mitjans de comunicació, este import ha augmentat un 30% respecte a l'anterior curs escolar.⁹

⁹ <http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2016/07/29/educacion-aumenta-10-millones-becas/1450403.html>
<http://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2016/07/29/579b1af0e5fdeaf-95d8b4688.html>

Cal afegir que, en la data en què es van fer les entrevistes, encara no s'havien aprovat les resolucions relatives a les beques de menjador i ajudes individuals del transport. No obstant això, d'acord amb el que s'ha disposat, en ambdós resolucions es preveu la publicació de les llistes definitives a la darrera de novembre, de manera que es poden esperar algunes demores en el període de pagament.

Quant a **altres beques**, per als menors fora del període d'ensenyament obligatori, també hi ha beques dirigides a alumnat que estiga cursant batxillerat i formació professional. En relació amb estes beques, és important assenyalar que, segons la informació del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport (d'ara endavant, el "MECD"), estes només van arribar a un 24,1% i a un 22,3% de l'alumnat, respectivament.¹⁰

Finalment, cal assenyalar que no s'ha trobat informació sobre l'existència de beques, en l'àmbit autonòmic, dirigides a garantir l'accés de tots/es els/les menors a activitats extraescolars. De fet, en les entrevistes realitzades s'assenyala l'existència de diferències considerables per municipis ja que, en la majoria dels casos, les ajudes o beques per a la realització d'activitats extraescolars les gestionen els mateixos municipis.

10 Estas becas son gestionadas por el MECD

RECOMANACIONS

1. Augmentar la despesa pública de la Comunitat per alumne/a fins a, com a mínim, la mitjana estatal (4.569 euros per xiquet o xiqueta en educació no universitària el 2013 en comparació dels 4.383 que va invertir la Comunitat Valenciana).

2. Universalitzar el préstec de llibres de text i de material didàctic a tot l'alumnat de la Comunitat. Concretament, estendre el préstec de llibres de text i de material didàctic a l'alumnat de batxillerat i formació professional de segon cicle.

3. Reduccions i exempcions del menú escolar:

- i. Estendre les reduccions del preu del menú escolar a un major nombre de famílies, especialment a aquelles amb ingressos mitjans o baixos.
- ii. Estendre l'exempció de pagament del menjador a un major nombre de famílies i, en tot cas, a les famílies preceptores de la renda mínima d'inserció i a aquelles amb ingressos baixos, en situació de pobresa, risc de pobresa o vulnerabilitat.

4. Ampliar el nombre d'ajudes individuals de transport.

5. Garantir que la concessió del pagament de totes les beques es faça abans de l'inici del curs escolar.

6. Simplificar el disseny dels procediments de sol·licitud de les ajudes, evitant processos tediosos i de gran complexitat que exclouen de facto les famílies amb menys nivell educatiu.

7. Augmentar la inversió pública per a **garantir l'accés de tots els infants a activitats d'oci educatiu de qualitat, inclusiu i plural**, tant dins com fora del centre escolar, augmentant les activitats que oferisquen directament les administracions enfront de les gestionades per l'AMPA.

8. Més coordinació entre educació i servicis socials, amb l'objectiu que totes les ajudes i beques arriben a l'alumnat que més ho necessita.

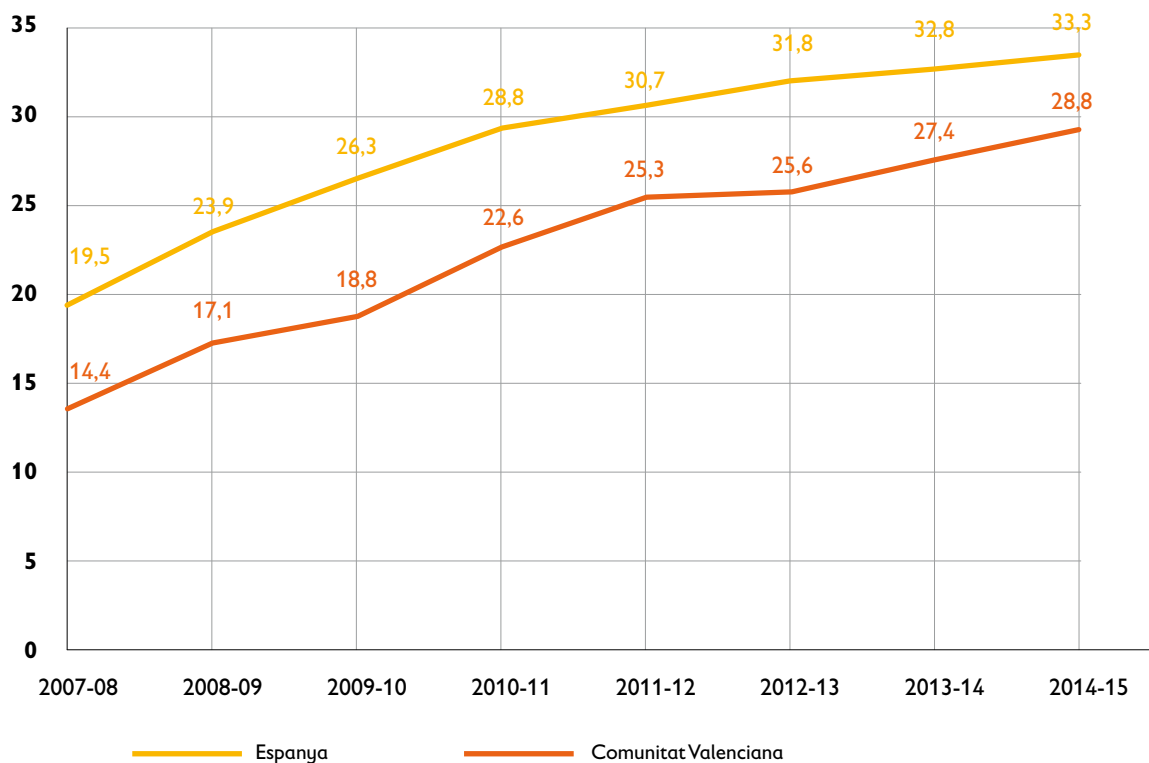
AMPLIACIÓ DE L'EDUCACIÓ DE 0 A 3 ANYS, ESPECIALMENT DE LA INFÀNCIA MÉS VULNERABLE

El període preescolar és un moment crucial en la vida dels infants. Organismes internacionals com l'OCDE, UNICEF o la Comissió Europea han destacat la importància d'augmentar la participació en l'educació infantil i de promoure polítiques públiques en esta etapa educativa com a estratègia fonamental per a compensar les desigualtats de partida i contribuir a la millora de l'èxit educatiu del conjunt de l'alumnat. No obstant això, el sistema de copagament i l'absència de polítiques compensatòries han reduït l'accés dels grups socials més desfavorits a este nivell d'escolarització i han accentuat la regressivitat de la despesa pública en esta etapa.

7 de cada 10 xiquets i xiquetes en edat de 0 a 3 no estaven escolaritzats. La falta de places, els criteris per a assignar les mateixes i l'alt cost d'aquesta etapa educativa impedeix que xiquets i xiquetes de baixa renda accedisquen a aquest cicle educatiu a la Comunitat Valenciana.

La taxa d'escolarització en l'edat de 0 a 3 anys és menor a la Comunitat Valenciana que a altres autonomies, pràcticament 7 de cada 10 dels infants valencians no estaven escolaritzats en este cicle educatiu el curs 2014/2015.

**Taxa d'escolarització de 0 a 3 anys
a Espanya i la Comunitat Valenciana. Curs 2014-15**

Font: MECD

Analitzant l'Enquesta de pressupostos familiars (2014), podem detectar les característiques i els perfils dels menors d'edat no escolaritzats en comparació dels escolaritzats, i la conclusió és que no són els xiquets i xiquetes de famílies en pitjor situació els que es beneficien de les places en educació de 0 a 3 anys a la Comunitat Valenciana.

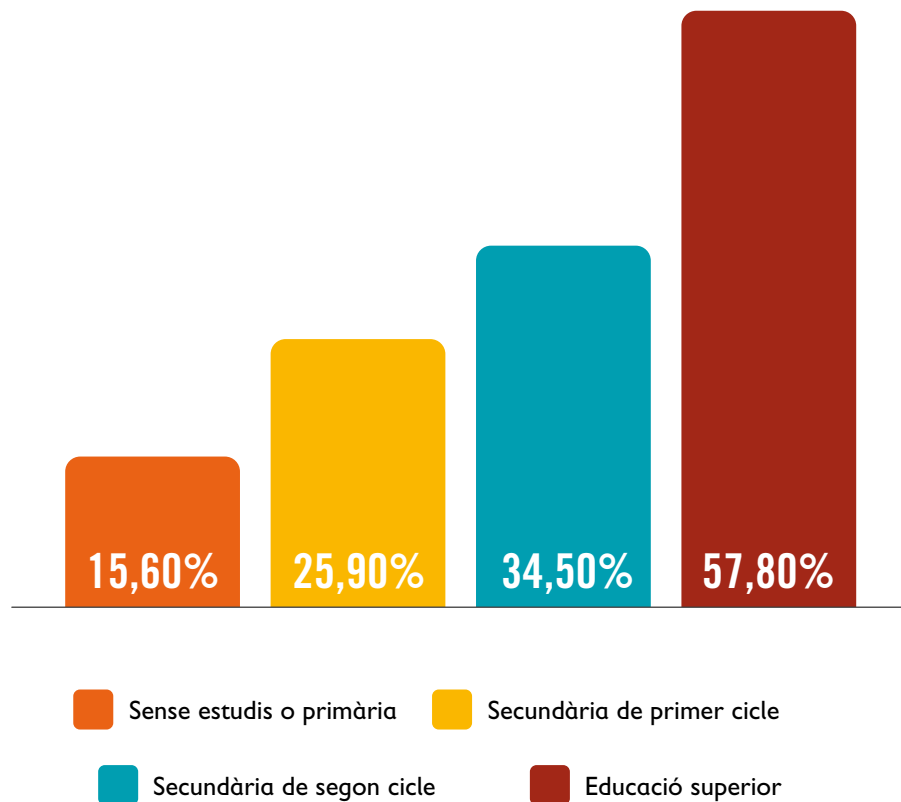
Menors Escolaritzats

- Els dos pares treballen.
- Progenitors, especialment mares, amb un nivell d'estudis més alt.
- Les mares treballen a temps complet.
- Llars situades en zones urbanes mitjanes.

Menors no escolaritzats

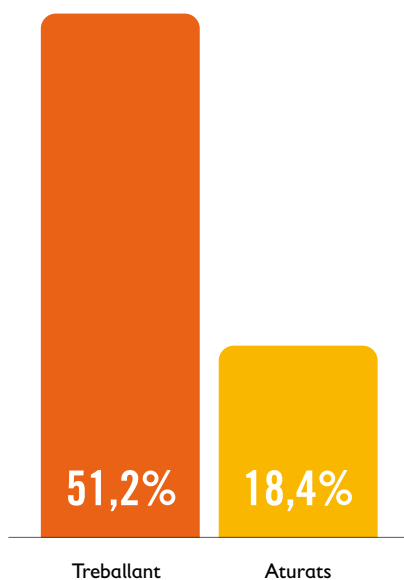
- El pare i/o la mare en situació de desocupació.
- Progenitors amb nacionalitat diferent de l'espanyola.
- Progenitors amb un nivell d'estudis inferior.
- Mares que treballen o que ho fan a temps parcial.

% d'infants escolaritzats/ades de 0 a 3 anys
segons els estudis de la mare

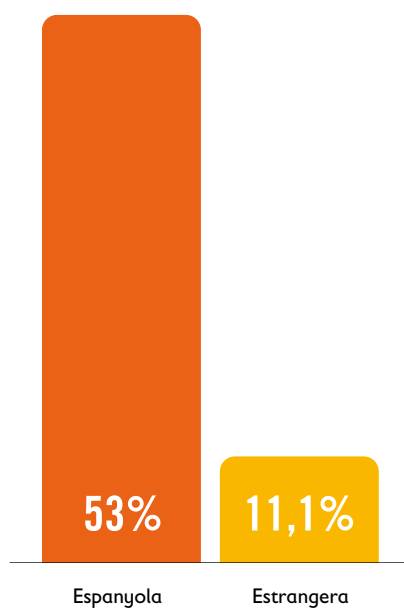
Font: Elaboració pròpia segons l'Enquesta de pressupostos familiars 2014. INE

% d'infants escolaritzats/ades segons l'ocupació dels pares

Font: Elaboració pròpia segons l'Enquesta de pressupostos familiars 2014. INE

% d'infants escolaritzats/ades segons la nacionalitat dels pares

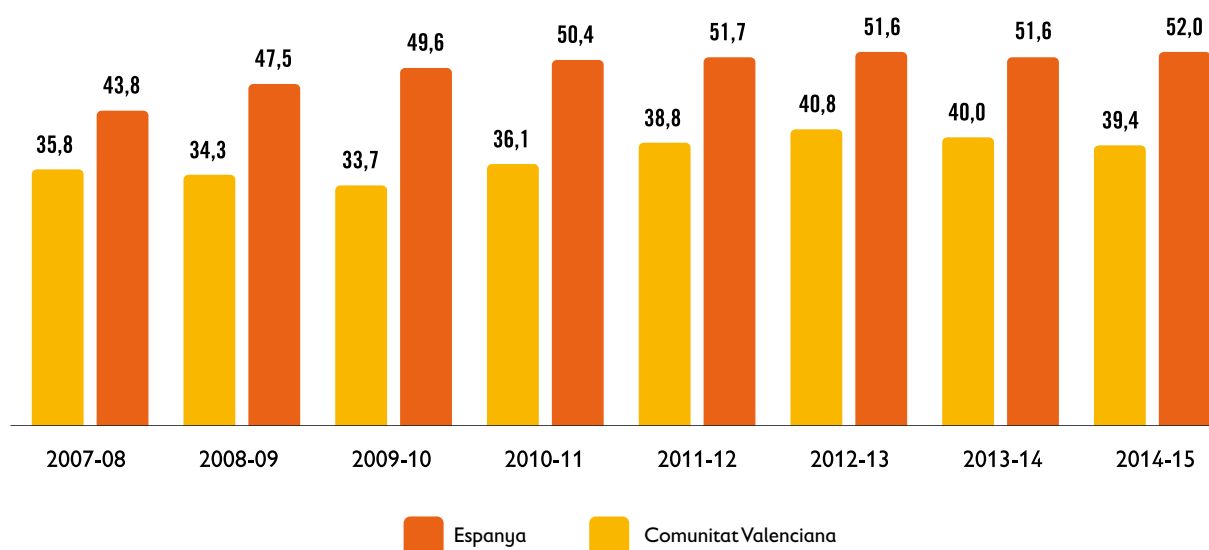

Font: Elaboració pròpia segons l'Enquesta de pressupostos familiars 2014. INE

LA BAIXA ESCOLARITZACIÓ ESTÀ MOTIVADA PER DIVERSOS FACTORS:

1- L'escassetat d'oferta pública. Encara que no s'ha pogut trobar informació en fonts oficials actualitzada sobre la distribució dels/les menors escolaritzats/ades en este tram d'edat, segons la informació obtinguda en les entrevistes realitzades sabem que aproximadament la mitat dels/les menors de 0 a 3 anys estarien matriculats/ades en centres de titularitat privada i la resta en centres públics.

Percentatge d'infants matriculats de 0 a 3 anys en centres de titulació pública. Espanya i Comunitat Valenciana. Curs 2014-15

Font: MECD

2- L'elevat cost de l'escolarització de 0 a 3 anys a la Comunitat. Els preus màxims de les places establits per la Conselleria són molt elevats i, per tant, dificulten o impedeixen l'escolarització dels/les menors procedents de famílies amb rendes baixes.

Segons la informació disponible a la pàgina web de la Conselleria d'Educació, la quantia màxima mensual en concepte d'ensenyament per als centres d'educació primària de primer cicle es fixa en funció de l'edat del/la menor i se situa en:¹¹

¹¹ http://www.ceice.gva.es/inicio/area_de_prensa/not_detalle_area_prensa?id=665656 / <http://www.ceice.gva.es/web/centros-docentes/ayudas/subvenciones/educacion-infantil-primer-ciclo>

- Alumnat de fins a 1 any: 460 euros per alumne/a i mes (naixement 2016)
- Alumnat d'1 a 2 anys: 350 euros per alumne/a i mes (naixement 2015)
- Alumnat de 2 a 3 anys: 280 euros per alumne/a i mes (naixement 2014)

Encara que l'existència de **bonificacions en funció del criteri de renda és un element positiu**, estes no arriben a cobrir la totalitat de les quotes.

3. La falta d'un sistema de beques o de previsió de gratuïtat que garantisca l'accés de tots/es els/les menors d'edat. És important assenyalar que, en les disposicions normatives esmentades, **no es preveu la gratuïtat de l'escolarització** en cap supòsit.

D'altra banda, el **sistema d'ajudes**, regulat per l'Orde 27/2016, de 14 de juny, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, que estableix les bases reguladores de les ajudes econòmiques destinades a l'escolarització a les escoles i als centres d'educació infantil, i per la Resolució, de 4 de juliol de 2016, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es convoquen les ajudes econòmiques destinades a l'escolarització a les escoles i als centres d'educació infantil de primer cicle de la Comunitat Valenciana per al curs escolar 2016-2017 que, entre altres qüestions, estableixen que:

“L'import de l'ajuda que corresponga a cada família es determinarà en funció de la renda per capita familiar¹² i seran excloses les sol·licituds de l'alumnat la renda familiar del qual supere el llindar que es determine en la convocatòria que, per al curs 2016-2017, serà de 72.460 euros anuals”.¹³ Segons la informació de la Conselleria, amb este llindar de renda quedarien excloses, aproximadament, el 10% de les famílies de la Comunitat amb menors en este tram d'edat.¹⁴

Quant a l'**import de l'ajuda**, es determinarà en funció de la renda per capita familiar, que és el quocient resultant de dividir la renda familiar anual entre el nombre de membres de la unitat familiar¹⁵ i les

12 http://www.docv.gva.es/datos/2016/06/15/pdf/2016_4497.pdf

13 http://www.gva.es/es/inicio/procedimientos?id_proc=2584

14 En prensa: <http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2016/02/23/bo-no-infantil-familias-ingresen-72460/1383163.html>

15 Segons l'Orde 27/2016, són membres computables de la unitat familiar segons l'article 7 de l'orde de bases el pare i la mare o els representants legals, l'alumne/a i els germans o germanes menors de 26 anys o majors d'eixa edat quan es tracte de persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial igual o superior al 33%, que convisquen al mateix domicili i sempre que no perceben cap tipus d'ingressos. Es considerarà membre de la unitat familiar el/la fill/a concebut/uda i no nascut/uda des del moment de la fecundació.

sol·licituds es classificaran en funció del tram d'edat de l'alumnat i de la seua renda per capita familiar.

Així mateix, s'assenyala que l'import previst en esta convocatòria es distribuirà proporcionalment al nombre d'alumnes que complisquen els requisits en cada interval d'edat i s'assenyala que serà la Direcció General de Centres i Personal Docent la que determine, en funció de les disponibilitats pressupostàries per al curs escolar 2016-2017, els trams de renda per a cada interval d'edat i l'import de l'ajuda assignat. Els imports màxims i mínims són els següents:¹⁶

- Entre 70 i 200 euros per a l'alumnat comprés en el tram d'edat de 0 a 1 any
- Entre 70 i 120 euros per a l'alumnat d'entre 1 i 2 anys
- Entre 80 i 140 euros per a l'alumnat escolaritzat en el tram de 2-3 anys¹⁷

L'existència d'un **programa experimental** dirigit a estendre, progressivament, la gratuïtat de l'escolarització dels/les menors de 0 a 3 anys en centres d'educació infantil i primària **pot ser un element, a futur, positiu**. No obstant això, com que és un programa de caràcter experimental, **és necessari analitzar els resultats a curt i mitjà termini**, sobretot, en relació amb la idoneïtat d'escolaritzar els/les menors d'este tram d'edat en este tipus de centres.

Durant el curs 2015/2016 s'han creat aules per a menors de 2 a 3 anys en 35 centres¹⁸ que han atés aproximadament 600 menors.¹⁹ D'estos menors, segons les dades recollides per l'Informe sobre l'aplicació del Pla Experimental, un 71,4% no estaven escolaritzats/ades abans.²⁰ Segons la informació disponible al web de la Generalitat Valenciana, el curs 2016/2017 s'obriran 30 o 35 aules addicionals més. A més, d'acord amb la informació disponible a la premsa i confirmada per la informació aportada en les entrevistes realitzades, l'objectiu és ampliar esta experiència a tots els trams d'edat (el 2017/2018 es crearan aules per a l'alumnat d'entre 1 i 2 anys d'edat i el 2018/2019 per a l'alumnat d'entre 0 i 1 any).²¹

16 http://www.gva.es/es/inicio/procedimientos?id_proc=2584

17 http://www.gva.es/contenidos/publicados/multimedia/prensa/20160707/doc/tabla_cas.pdf

18 http://www.docv.gva.es/datos/2015/09/21/pdf/2015_7684.pdf

19 En premsa: <http://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2015/11/27/5658250e268e3eab3d8b4680.html>

20 http://www.ceice.gva.es/documents/162783115/162829923/avaluacio_aules_2_3_anys.pdf/30dd7fc6-e174-4f75-a3d7-87f560ed1610

21 <http://bit.ly/1i6E3wl>

No obstant això, en les entrevistes realitzades s'assenyala el caràcter experimental del projecte i la necessitat d'avaluar-ne els resultats abans de valorar la conveniència de la seua extensió.

4. Iniquitat en els criteris d'admissió de les escoles 0-3. En este sentit, l'article 27 del Decret 40/2016, de 15 d'abril, del Consell, pel qual es regula l'admissió als centres docents públics i privats concertats que impartixen ensenyament d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i batxillerat, estableix que l'admissió d'alumnat, quan no hi haja prou places per a atendre totes les sol·licituds, es regirà pels criteris següents:²²

1. Existència de germans o germanes matriculats al centre (15 punts).
2. Pare, mare o tutors legals treballadors al centre docent (5 punts).
3. Proximitat del domicili o del lloc de treball d'algun dels pares, mares o tutors legals (alumnat amb domicili situat a l'àrea d'influència del centre: 10 punts; alumnat amb domicili situat a les àrees limítrofes a l'àrea d'influència del centre: 5 punts).
4. Renda per capita de la unitat familiar (les rendes anuals de la unitat familiar es valoraran assignant 2 punts a les rendes familiars iguals o inferiors a dos vegades l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), tenint en compte el nombre de membres de la unitat familiar).
5. Condició legal de família nombrosa (5 punts).
6. Concurrencia de discapacitat en l'alumnat, en els seus pares, mares, tutors o germans/anes (4 punts quan hi haja una discapacitat d'entre el 33% i el 64% en l'alumne/a). Quan siga igual o superior al 65%, s'assignaran 7 punts; quan esta circumstància concórrega en els pares, mares, tutors o germans/anes, s'assignaran 3 punts quan hi haja discapacitat entre el 33% i el 64%, i 5 punts quan siga igual o superior al 65%, per cada un d'ells en què es done esta situació).
7. Família monomarental/parental (5 punts no acumulables al criteri de família nombrosa).
8. Expedient acadèmic, només en ensenyament postobligatori.

22 http://www.docv.gva.es/datos/2016/04/18/pdf/2016_2552.pdf

RECOMANACIONS

1. És necessari un **augment de places assequibles públiques d'educació 0-3** on no es cobrisca la demanda i garantir que esta última augmente especialment entre col·lectius socials menys representats.

2. **Reducció del cost de les places a les escoles que es mantenen amb fons públics**, ampliant la tarifació social i l'ús de l'excepció de pagament –tant en les places com en el menjador–, de manera que les famílies amb menys recursos econòmics també hi puguin accedir.

3. Per a evitar situacions d'iniquitat, **modificar els criteris de puntuació en l'accés** a les places de centres sostinguts amb fons públics:

- i. **La puntuació atorgada dins dels criteris de prioritat** en l'admissió per a aquells casos en què no hi ha prou places per a cobrir la demanda hauria de **concedir més pes al criteri de renda** (tot i que és este el que obté la puntuació més baixa) i **establir un barem lineal** que atorgue punts, proporcionalment, també a aquelles unitats familiars amb rendes baixes que excedisquen el límit de dos vegades l'IPREM.
- ii. L'establiment com a **criteri** per a l'admissió del/la menor de la condició de família **monomarental/monoparental** és un element positiu en relació amb l'equitat. Malgrat això, seria convenient revisar la impossibilitat d'acumular els punts d'este criteri amb el de família nombrosa, ja que ambdós circumstàncies interactuen entre si (més dificultats d'un únic progenitor unit a més càrrega familiar).

4. **Campanyes d'informació i sensibilització entre les famílies en situacions de vulnerabilitat** o exclusió per a donar a conèixer la importància de l'escolarització primerenca per a fomentar l'escolarització dels menors pertanyents a estos col·lectius.

SENSE SEGREGACIÓ ESCOLAR ENTRE LES ESCOLES

Una composició equilibrada dels centres escolars és un principi de política educativa fonamental des del punt de vista de l'equitat. L'heterogeneïtat social dels centres permet maximitzar l'“efecte pares”, és a dir, la millora del rendiment producte de barrejar alumnes amb més dificultats d'aprenentatge amb aquells amb menys rendiment acadèmic i la construcció d'un model escolar indicatiu del model de convivència social desitjat, en què la interacció entre estudiants de distint entorn social i distinta procedència cultural siga la norma i no l'excepció en el procés d'escolarització.

A la Comunitat Valenciana hi ha una concentració d'alumnat segons l'estatus socioeconòmic i l'origen de les famílies en determinats centres, de manera que es generen fortes desigualtats d'oportunitats que tenen conseqüències en el resultat acadèmic dels infants, especialment d'aquells de nivell socioeconòmic baix. Són insuficients les polítiques dirigides a enfrontar esta situació i, a més, distints mecanismes han permés que la segregació s'accentue en excloure determinats col·lectius de moltes escoles concertades.

Les taxes voluntàries i determinats criteris d'accés comporten una menor presència d'alumnat d'ingressos baixos en escoles concertades. Un 13,1% de l'alumnat de l'escola pública és d'origen estranger, en comparació de només un 4,5% a les escoles concertades.

Segons les dades del MECD, el curs 2014/2015 **858.994 infants estaven matriculats en ensenyaments de règim general a la Comunitat Valenciana, dels quals quasi un 66,9% cursava estudis en centres de titularitat pública, un 26,2% en centres concertats i el 6,9% restant en centres privats.** No obstant això, esta distribució varia notablement per províncies. Així, mentre els percentatges d'alumnat en centres públics són superiors al 75% a Alacant i Castelló, este només representa el 59,0% a València (taula 6).

LA DOBLE ESCOLARITAT PÚBLICA I CONCERTADA

Es detecta que hi ha un repartiment desequilibrat d'alumnes pertanyents a col·lectius especialment vulnerables entre els centres que es mantenen amb fons públics de la Comunitat Valenciana. Estem parlant d'alumnes de procedència estrangera, alumnes amb necessitats educatives especials i alumnes procedents d'entorns econòmicament desfavorits.

- **Infants de procedència estrangera**

Quant als primers, segons les dades del Ministeri de Educació, Cultura i Esport, el curs 2014-2015 el 10,5% dels/les menors que cursava ensenyaments de règim general a la Comunitat Valenciana era d'origen estranger.

Segons la titularitat del centre, i si es fa una anàlisi comparada entre el percentatge d'alumnat d'**origen estranger** i d'origen nacional, s'observa una **presència major del primer en centres públics.** Així, el 83,6% de l'alumnat d'origen estranger cursava estudis a l'escola pública, xifra que descendix a 66,9% en el cas de l'alumnat total, és a dir, 16,7 punts percentuals per davall. En totes les províncies, el percentatge d'alumnat d'origen estranger en centres públics és més de dotze punts percentuals superior al de l'alumnat total, i s'arriba als 17 punts en el cas de València.

Distribució percentual de l'alumnat total d'ensenyaments de règim general per província segons la dependència orgànica del centre (alumnat total i alumnat de procedència estrangera). Curs 2014/2015

	Alumnat total			Alumnat d'origen estranger		
	Centres públics	Centres privats concertats	Centres privats sense concert	Centres públics	Centres privats concertats	Centres privats sense concert
Alacant	75,4	19,3	5,3	87,6	5,5	6,9
Castelló	76,9	18,3	4,9	92,1	6,5	1,4
València	59	32,6	8,4	76	19	5
Comunitat Valenciana	66,9	26,2	6,9	83,6	11,2	5,2

Font: Estadístiques del MECD

- **Alumnat amb necessitats especials**

D'altra banda, i en segon lloc, d'acord amb les dades del MECD, el curs 2013/2014 hi havia 4.292 alumnes amb necessitats educatives especials cursant estudis a la Comunitat Valenciana, la majoria escolaritzats/ades en centres d'educació especial específica (68%). Per titularitat del centre, el 81,2% de l'alumnat amb necessitats educatives especials cursava estudis en centres públics, percentatge situat en el 80% en el cas dels/les alumnes amb necessitats educatives especials en centres d'educació especial i en un 83,7% en centres ordinaris. Estos percentatges als centres privats concertats ascendien a un 16,2%, un 19,4% i un 3,6%, respectivament.²³

- **Segregació per sexe**

Finalment, cal assenyalar que a la Comunitat Valenciana hi ha **escoles concertades que segreguen per sexe**.²⁴ No hi ha constància que la Generalitat haja dut a terme cap actuació per a canviar esta situació.

²³ Estadística de l'ensenyament no universitari. Curs 2013-2014. SG d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

²⁴ La pàgina web <http://www.educaciondiferenciada.com/enlaces/colegios/> recull informació sobre les escoles que segreguen per sexe a escala nacional. S'han visitat les pàgines web dels centres per a verificar si algun d'estos centres anuncia concerts amb la Comunitat. A més, esta informació es va contrastar amb les persones entrevistades.

MECANISMES QUE PERMETEN LA SEGREGACIÓ ENTRE L'ESCOLA CONCERTADA I LA PÚBLICA

L'existència de **quotes a les escoles concertades** vinculades a conceptes com el material didàctic, les activitats extraescolars, etc. pot comportar l'exclusió dels menors procedents de **famílies amb menys recursos** econòmics d'estos centres, atesa la impossibilitat d'assumir eixos costos.

Encara que legalment tots els centres que es mantenen amb fons públics han de garantir la gratuïtat, **el cobrament a l'alumnat de quotes²⁵** més o menys encobertes **per part d'algunes escoles concertades** vinculades a l'uniforme, el preu de les activitats extraescolars, el preu del menjador, etc. són un primer element que cal considerar, ja que pot exercir com a barrera a l'accés d'aquells/es menors procedents de famílies amb menys recursos econòmics.²⁶ Segons la informació obtinguda en les entrevistes realitzades, la quantia mitjana a la Comunitat Valenciana d'estes quotes ascendiria **a uns 25/35 euros per xiquet/a al mes, sense incloure-hi el preu del menjador.**

Adicionalment, s'observa una **distribució no equitativa de determinats perfils d'alumnat entre els centres de titularitat pública i els privats concertats.** L'alumnat de procedència estrangera es concentra, en major mesura, en centres públics. Esta diferència es podria explicar, parcialment, pel cost dels centres concertats (esmentat al punt anterior). No obstant això, en les entrevistes realitzades s'assenyala que, en alguns casos concrets, alguns centres concertats també utilitzen altres mecanismes desincentivadors, com ara, fonamentalment, desaconsellar als progenitors del/la menor la seua matriculació al centre.

25 A la premsa es recull l'advertiment d'intervenció de la Generalitat sobre el cobrament indegut d'algunes escoles concertades de quotes en conceptes com agendes, material didàctic o caixes de ferramentes. Així mateix, també s'assenyala que el preu diari del menú del menjador, de vegades, excedix el màxim fixat per l'Administració en determinats mesos en funció dels dies lectius.

<http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2015/02/05/colegios-concertados-cobran-material-escolar/1221968.html>

<http://www.20minutos.es/noticia/2368396/0/colegios-concertados/informe-intervencion/valencia/>

http://www.eldiario.es/cv/Generalitat-concertada-descontrol-cobros-ilegales_0_353814695.html

26 La premsa també es fa ressò d'alguna denúncia puntual de pares i mares que s'han negat al pagament d'eixes quotes i la repercussió en negatiu sobre, en este cas concret, la possibilitat que el menor assistira a activitats extraescolars.

<http://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2015/12/14/566db85dca4741ef458b4579.html>

En relació amb el punt anterior, i de la mateixa manera que en el cas de l'alumnat d'origen estranger, **l'alumnat amb necessitats educatives especials es concentra en l'escola pública**, en més mesura que en la concertada. Tal com es vorà també a l'apartat següent, s'observa, a més, un **elevat percentatge de menors amb necessitats educatives especials cursant estudis en centres d'educació especial específica**, amb percentatges que arriben al 67,1% als centres públics i al 81,1% als privats concertats.

En relació estreta amb el que s'ha analitzat anteriorment és el principi de garantia del **reconeixement de la diversitat a la Comunitat Valenciana**. En este sentit, es pot concloure que des d'un **punt de vista normatiu**, el reconeixement a la diversitat, en línies generals, queda recollit en les diferents lleis i disposicions de la Comunitat. Malgrat això, des del punt de vista dels experts entrevistats, a pesar de l'existència de normativa i actuacions dirigides específicament a atendre la diversitat, s'assenyala que la seua **translació a la realitat quotidiana dels centres educatius** encara depén, en gran manera, del **grau d'implicació del professorat** d'estos centres.

D'altra banda, la inclusió de **formació específica en matèries relacionades amb la diversitat en els eixos i les línies prioritàries** de formació del professorat és un fet positiu. Així mateix, la previsió de realització de processos de formació en els que participen tant el professorat com les famílies i tota la comunitat educativa és necessària i recull les demandes plantejades en les entrevistes realitzades.

En relació amb el punt anterior, les persones entrevistades reclamen **més treball de conscienciació, sensibilització i informació amb les famílies** i **actuacions** dirigides a fomentar que els centres educatius, les famílies i altres actors rellevants dels barris on s'ubiquen els centres tinguen més **interrelació** i deixen de comportar-se com compartiments estancs.

Finalment, malgrat la dada positiva que suposa l'increment de la partida pressupostària destinada a "**educació compensatòria**", en el període analitzat, esta encara està lluny de les quanties dedicades per altres comunitats autònomes, de manera que esdevé necessari **continuar progressivament amb eixe increment**.

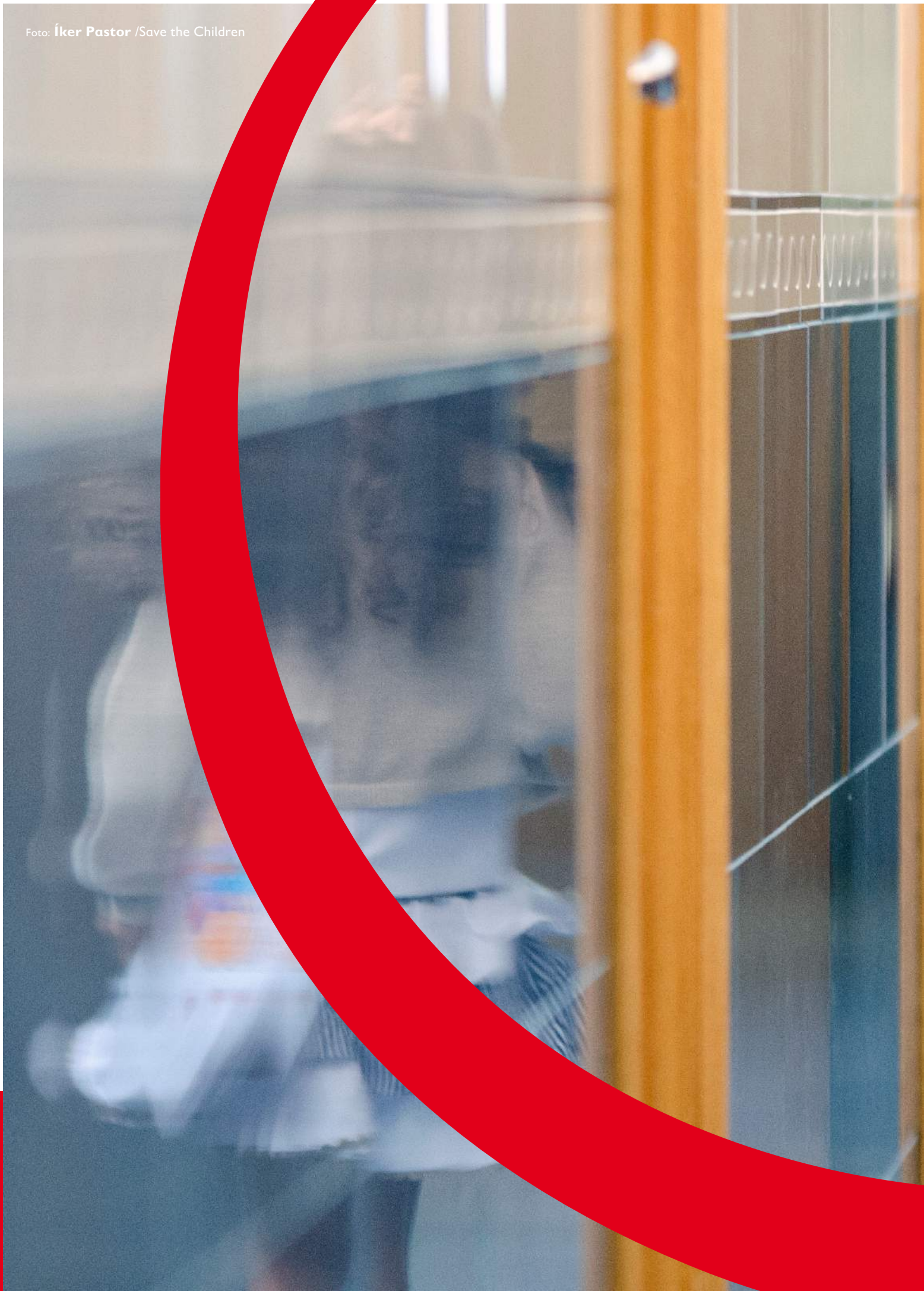
RECOMANACIONS

1. Definir un pla de política educativa de lluita contra la segregació escolar que garantisca l'equitat en l'accés a l'educació dels alumnes de la Comunitat Valenciana, independentment de l'origen o la condició, mitjançant un seguit de polítiques concretes.

- **Establir ràtios mínimes i màximes d'alumnat de determinats perfils per centre,**²⁷ i definir mecanismes de control dirigits a vigilar i corregir aquelles situacions que estan contribuint a esta concentració.
- Complementar les mesures de lluita contra la segregació escolar entre les escoles amb **plans d'acció positiva als centres amb més complexitat social** (programmes *magnet*, plans de xoc, professorat addicional, suport pedagògic, etc.).
- Eliminar **criteris d'accés que fomenten la iniquitat**, com ara la condició d'antic alumne dels progenitors o d'algun dels germans, i "l'altra condició" que queda a discreció dels centres.
- **Establir mecanismes de garantia de la gratuïtat real de l'educació**, fixant màxims en les aportacions que poden fer les famílies per a activitats complementàries o materials tant en centres públics com concertats.
- Promoure el model de contracte-programa per a aquells centres concertats que escolaritzen un alumnat amb més heterogeneïtat. Es tracta d'acords de l'Administració amb eixos centres per a determinar objectius en resultats i població a escolaritzar i per a determinar el suport financer i d'altra índole que rep el centre a canvi.
- Prohibir la firma o la renovació de convenis amb escoles que segreguen per sexe.
- Fixar objectius d'educació inclusiva per a l'eliminació progressiva dels centres d'educació especial en dos legislatures.

²⁷ Recomanació també recollida per l'Informe especial del defensor del poble sobre infància vulnerable http://www.ararteko.net/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/1_2354_3.pdf pàgina 197 i següents.

2. **Enfortir les capacitats de la inspecció educativa** per a controlar possibles pràctiques de selecció de l'alumnat per part d'escoles concertades i prendre les mesures correctores oportunes.
3. Assegurar que les escoles concertades religioses oferisquen alternatives a l'assignatura de religió catòlica.

SAVETHECHILDREN.ES

Save the Children